

'MET CREATIVITEIT KUN JE DE WERELD WINNEN'

INTERVIEW door Ben Kuipers en Eric van der Wal

TEKST Wilbert Geijtenbeek

Eppo van Nispen benadert het leven speels, met een open blik voor verrassende ontmoetingen. Zijn loopbaan lijkt een groot avontuur, maar ondertussen stelt hij zichzelf hoge doelen: 'We willen van elke Nederlander tot in de eeuwigheid een archief opbouwen.' Portret van een jongensachtige jonkheer.

Een oude MacIntosh-computer, een Japans robotje en een editie van het stripblad *Eppo* – de muurbrede etalagekast in de werkkamer van directeur Eppo van Nispen tot Sevenaer in het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum is bric-à-brac ingericht. De sfeer is die van een jongenskamer uit de tweede helft van de jaren tachtig. Midden in de kamer, aan zijn bureau, mistaast Van Nispen zelf niet – hij praat met speels gemak twee uur aaneen, zonder zijn gasten te vervelen. Hij was al jong de 'odd one out', zo herhaalt hij meermalen tijdens het interview. 'Als er brand uitbreekt, en iedereen rent dezelfde kant op, dan loop ik liever tegen de richting in. Dat is me altijd goed bevallen.'

Dat praatgrage had hij al jong – hij won ooit het Nederlandse Spraakwatervalkampioenschap. Maar ook het tegendraadse uitte zich vroeg. Hoewel van adel, van zowel vaders als moeders kant, werd hij geen bankier, advocaat of chirurg. Hij koos voor een loopbaan als creatief en solliciteerde voor een traineeship in Hilversum, bij de TROS, voor nieuwsprogramma's Jongbloed & Joosten en TROS Aktua. Zijn eerste echte klus was redactiewerk voor *Dierenmanieren* van presentator

Martin Gaus. Dat hij werd aangenomen, was een wonder; dat dankt hij aan Cees Wolzak, destijds algemeen directeur van de omroep. Van Nispen kreeg met zijn weinig passende cv direct de zogenaamde dubbele afwijzing: *Helaas gaan wij niet met u verder, én het heeft geen zin om later alsnog te solliciteren*. Toch werd hij een paar maanden later uitgenodigd op gesprek. Van Nispen: 'Wat bleek nou? Er was een kandidaat-trainee uitgevallen, en voor de lol en de afwisseling wilde Wolzak die tijd in elk geval opvullen met een leuke ontmoeting. Hij liet het geestigste cv uit de afgewezen stapel vissen.' Dat werd het cv van Van Nispen, die naast een buitenissige voornaam en een dubbele achternaam ook een krankzinnige ervaring had opgevoerd: 'wethouder, brandweer en bewaker van de openbare orde van Madurodam'. Van Nispen: 'Dat vonden ze mooi. Ik werd ter plekke aangenomen.'

Een clown, zo wordt hij in artikelen geregeld genoemd – iets waarover hij zich in interviews wel eens beklagt. Clownesk is in elk geval niet het juiste woord voor zijn prestaties. Na een wending in zijn loopbaan, toen hij werd benoemd tot directeur van de Delftse

Openbare Bibliotheek, kwam de veelzijdigheid van zijn talent tot uiting. In vier jaar tijd wist hij van de stadsbibliotheek een hippe kunstzinnige hotspot te maken. De Openbare Bibliotheek huist samen met DiscoTake en het Kunstcentrum Delft in wat al gauw DOK heette: een 'Library Concept Center', dat als een ruimtelijke verblijfsfunctie een belangrijk forum in de studentenstad vormt en dat na oplevering diverse innovatie- en architectuurprijzen won. Met Beeld en Geluid wil hij iets soortgelijks bereiken: de ontsluiting van het gigantische arsenaal aan beeld- en geluidsdragers voor het brede publiek. Leven in de archievenbrouwerij! Dat wil hij ook met digitale middelen, want Van Nispen heeft een voorliefde voor het exploiteren van databanken. 'Ken je MijnOverheid.nl? Dat is een saaie portaal voor overheidsinformatie. Laat ons daarin maar de afdeling gezelligheid aanbrengen.' Samen met het Netwerk Digitaal Erfgoed bouwt Beeld en Geluid aan één inlog waarmee iedere Nederlander zijn stamboom kan reconstrueren en, als het even kan, ook zelf weer eigen stukken kan uploaden. 'Zo kan iedere Nederlander bij ons zelf een archief voor de eeuwigheid opbouwen.'

Uw loopbaan begon bij het tv-programma Dierenmanieren. Wat vond uw familie ervan dat u daar ging werken?
'Dierenmanieren, met Martin Gaus, was een van de leukste programma's om te maken. Ik zag toe op een complete reeks afleveringen, inclusief regie en budgetten. Maar mijn ouders begrepen daar niets van. Als dwarse denker had mijn vader nog wel begrip voor mijn keuze. Maar hun vrienden en familie vonden het veel ingewikkelder zich tot mij te verhouden. Dan vroeg zo'n tante: 'En, Eppo, hoe is het met, eh, Dierenmanieren?' Ook toen ik al lang elders werkte, kreeg ik die vraag. Ze vonden me een beetje een zielelijke jongen, want hun kinderen werden wel advocaat of bankier en reden in lease-auto's, terwijl ik mijn eigen autootje moest aanduwen. En ik verdiende ook nog eens een keer het minimumloon: 1.800 gulden. Uitbuiting vonden mijn ouders dat. Tot op de dag van vandaag heeft de familie niet begrepen wat een creatief beroep inhoudt.'

'HOUD OP MET ALLESPOTDICHT HOUDEN, VERTEL JE VERHAAL!'

Wat houdt een creatief beroep in?

'Dat je in je beroep met je talent kunt woekeren. Dat lijkt alsof het heel veel vrijheid geeft, maar in werkelijkheid is de druk enorm. Want als jouw creatie niet gekocht wordt, hoe verdien je dan je brood? Het merendeel van de mensen in de creatieve industrie werkt voor zichzelf, moet je weten. Dat is gewoon buffelen, tegen dagelijkse deadlines iets moois neerzetten. En worden afgerekend op de kijkcijfers, want zo ging het bij de TROS. Ik durf te wedden dat honderd vrienden van mij die druk helemaal nooit hebben ervaren.'

Hoe was het om voor Studio 100 in Vlaanderen te werken?

'Geweldig! Ik was gevraagd de tv-afdeling een stimulans te geven. Dat begon met het organiseren van evenementen en musicals voor K3. Ik maakte het programma *De Wereld van K3*. Daarna volgde *Kabouter Plop*. Toen ik bij Studio 100 kwam werken, telde het bedrijf 65 werknemers; inmiddels zijn dat er meer dan duizend. Vlaamse bedrijven hebben een andere bedrijfscultuur, veel hiërarchischer dan bij ons. Vlaamingen accepteerden bovendien maar moeilijk dat een Nederlander hun baas was. Vlaamse collega's spraken mijn Nederlandse accent ostentatief na, bijvoorbeeld.'

Hoe ging u daarmee om?

'Dat heb ik al jong geleerd. Mijn ouders konden niet bevroeden dat Eppo, in mijn familie een belangrijke naam, begin jaren zeventig een populair scheldwoord zou worden. Het boek *De kleine waarheid* van Jan Mens werd toen verwerkt tot een televisieserie. Een van de rollen in die serie was die van Eppo, de jongen die niet goed was. Dat werd een gemakkelijk scheldwoord, waar ik mee leerde omgaan. Toen een Vlaamse collega zich over mij beklagde bij Gert Verhulst, haalde die iedereen bij elkaar en ontplofte. Hij zei: *jullie gaan nu allemaal luisteren naar die Hollander*. Daarna werd de sfeer beter. Uiteindelijk, na een jaar, ben ik, ook al was ik zzp'er, uitgenodigd op het bedrijfsfeest. Het heeft me enorm veel gebracht om met Vlamingen te kunnen samenwerken.'

Hoe kwam u in de directie van de Delftse Openbare Bibliotheek terecht?

‘Ik was veertig jaar oud. En een headhunter vroeg het mij: of ik niet een bibliotheek wilde runnen? Stoffig? Integendeel, het bereik van bibliotheken is groter dan dat van de media. Ze zijn bovendien al vroeg gedigitaliseerd. En er was een plek vrij, bij de Openbare Bibliotheek van Delft. Weer had ik een cv dat totaal niet paste. Toch nodigden ze me uit. Ik kwam van ver, met schoenen met kwastjes, als een superkaker. Het was half acht ’s avonds, want ik kwam uit Londen waar ik een opdracht deed. Voor het lelijkste gebouw van de stad stond een rokende man in regenjas. Die ving mij op en bracht me naar de Raad van Toezicht. De eerste vraag die ze me stelden, was: *we hebben een financieel tekort van 2,5 ton. Hoe ga je dat oplossen?* Ik dacht: *als dat alles is?* Ik zei: *tweetienhalve ton, dat heb ik in twee weken opgelost. Volgende vraag, graag.* Ik wist toen natuurlijk niet hoe scherp die bibliotheken bekostigd werden. En omdat ik bezuinigen een te gemakkelijke oplossing vind wilde ik het gat met nieuwe inkomsten zien te dichten.’

Hoe dan wel?

‘Er bestaan fondsen die op zoek zijn naar een idee om in te investeren. Naar een creatief idee, iets waarvan de ogen gaan sprankelen. Dat idee werd: een nieuw gebouw. Immers, met creativiteit kun je de wereld winnen, is mijn stelling. Ik maakte ook een afspraak met het college van burgemeester en wethouders en met de gemeenteraad. Want zij zijn de broodheren van de bibliotheek. Al die partijen hebben een mening over een plaatselijke bibliotheek. Ze kunnen verschrikkelijke dingen zeggen als: *ach, mensen gaan toch niet meer lezen? Of: mijn kinderen lezen niet meer, hoor.* Ik legde het idee uit: we willen de modernste bibliotheek ter wereld bouwen in Delft. We hebben namelijk genoeg know-how. We hadden kapitaal aangetrokken uit innovatiefondsen – iets wat bibliotheken nooit deden. Maar ja, dat was ik gewend uit de televisiewereld: ik ramde een aanvraag er in een uur uit. Het geheim? Houd het simpel, laat het op één A4’tje passen. Op één dag vlo-

gen er twaalf projectaanvragen uit, waarvan er tien werden gehonoreerd. Het leidde tot publiciteit, nationaal, internationaal. We gingen leuke dingen doen, zoals een Herman Broodfeest organiseren. En zo werd de bieb opeens een evenementencentrum, een culturele hotspot. Dat dat een succes was, zag de gemeenteraad ook. Onze nieuwe bibliotheek viel zelfs in de prijzen. We werden gevraagd om bibliotheken wereldwijd te ontwerpen. Architecte Zaha Hadid uit Londen, die het gebouw van de King Abdullah Petroleum Studies and Research Center ontwierp, vroeg ons om de inrichting te ontwerpen. Ze vroeg: *wat is jullie uurtarief?* We bedachten dat we het voor 734 euro per uur wel wilden doen. Jawel, de rekeningen zijn allemaal keurig betaald.’

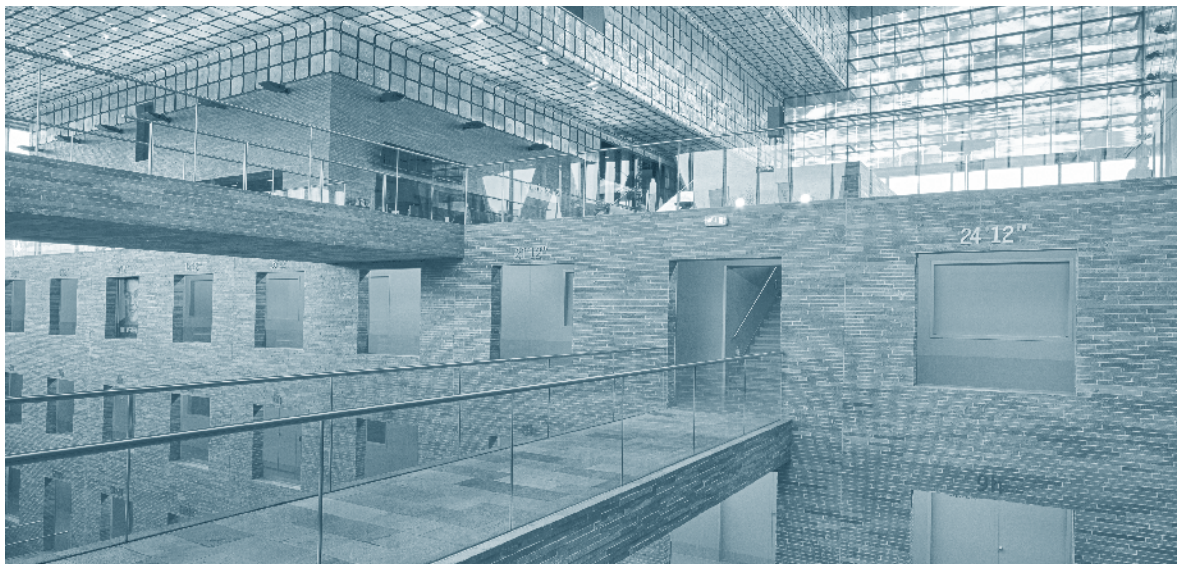
Hoe was het om de bibliotheek zelf aan te sturen?

‘Ik draaide geregeld dagen mee in de bibliotheek, bij de uitleenbalie. Op een ochtend zag ik een man binnenkomen, die ging zitten op een loungebank, met een boek. Kopje koffie erbij. Mijn collega liep op die man toe, en wisselde wat woorden met hem. Vervolgens druipte die man af. Dus ik vroeg: *wat gebeurde er?* Wat bleek: de man dronk al lezende koffie. Dat was tegen de regels. Immers, koffie vlekt in boeken. Ik dacht even na en vroeg toen: *zeg, lenen we die boeken ook uit? En bellen we dan ook elke avond de lener?* Een dag later haalde ik de medewerkers bij elkaar. En vanaf dat moment was die regel afgeschaft. Ik heb ook de beveiliging geschrapt. Want de boeken hadden allemaal al een RFID-tag. Bovendien, hoeveel boeken werden er nu eigenlijk gestolen? Zeven per jaar, waarvan de helft al was afgeschreven. Het ziet er veel vriendelijker uit, zonder zo’n streng kijkende man in blauw uniform.’

Wat heeft u wel ingevoerd?

‘Nou, ik merkte dat de doorsnee afnemer van een bibliotheek een vrouw is van vijftig tot zeventig jaar oud. Of een scholier. Ik dacht: *wat wil die doelgroep het liefst achter de balie zien?* Juist, een soort surfhunk. Waarom hebben we die hier niet? Bij de Technische Universiteit zitten toch allemaal mooie jonge mannen? Dus gingen we

**‘IK DRAAIDE GEREGLD
DAGEN MEE BIJ DE
UITLEENBALIE’**

OVER EPPO VAN NISPEN TOT SEVENAER

Naam: Eppo van Nispen tot Sevenaer
 Functie: Algemeen directeur van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Aantal jaren in functie bij Beeld en Geluid:
 sinds 2018

Leeftijd: 56

Opleiding: Geschiedenis, Rechten, Rijksuniversiteit Leiden

Eerdere functies

Diverse functies, TROS (1989-2003)

Producer, Studio 100 (2003)

Hoofdredacteur, SBS6 (2003-2004)

CEO, DOK Delft (2005-2010)

Algemeen directeur, Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (2010-2018)

Nevenfuncties:

Voorzitter Expertisegroep Social Analytics & Big Data, ECP (2012-2016)

Kwartiermaker Cultuur Nationale AI Coalitie (2020-heden)

Lid Raad van Toezicht, Rijksmuseum Muiderslot (2014-heden)

Lid Raad van Toezicht, Stichting Lezen

(2019-heden)

Bestuurslid, Prins Claus Fonds (2015-heden)

Bestuurslid, Mediawijzer.net (2016-heden)

Bestuurslid, Stichting GetOud (2017-heden)

Bestuurslid, Stichting Mediaperspectives (2018-heden)

Raad van Advies UvA – faculteit Geesteswetenschappen (2019-heden)

Onderwijs Advies Raad HvA – Communicatie en Creative Business (2017-heden)

Adviesraad NTR (2017-heden)

Overige wetenswaardigheden: getrouwd, vijf kinderen.

Hobby's: lezen, denken, en alles uit elkaar halen en weer in elkaar zetten zonder onderdelen over te houden.

OVER HET NEDERLANDS INSTITUUT VOOR BEELD EN GELUID

Vestiging: Hilversum

Licentie-inkomsten (2019): EUR 1,1 miljoen

Opgeslagen data: 48 petabyte

Aantal medewerkers (2019): 320, inclusief 80 vrijwilligers

Aantal bezoekers (2019): 245.000.

daar onze bibliothecarissen werven. Met een salaris dat beter was dan in de kroeg. Het had direct een effect waar horecaondernemers van dromen: de meest populaire jongens en meisjes trokken hun vrienden mee naar de bibliotheek. Ook hebben we waanzinnig mooie projecten gedaan in samenwerking met de Universitaire Bibliotheek van de TU-Delft. De TU-bibliotheek groeide, onze bibliotheek groeide, de stad groeide. Ik kon daar veel meer creativiteit kwijt dan in Hilversum. Hier had ik niemand boven mij. Hier nam ik de hele groep mee – soms keken ze met grote ogen wat voor idioten we nu weer gingen doen.'

Kreeg u alle medewerkers mee?

'Ik gaf direct aan dat ik de organisatie wilde veranderen. Maar als je niet mee wilde, dan hoefde dat niet. Ik houd niet van managers die hun mensen afzeiken als ze niet mee willen met de koers. Ik geef ze liever een compliment als ze het aan hebben gedurfd. Wat ik ook stevast meld, bij mijn aantreden, is dat ik na vier, vijf jaar weer vertrek. Ik vind dat als je de baas bent van een publiek instituut, dat het instituut zelf het instituut moet zijn, niet de baas. Maar ik beloofde wel om van die vier, vijf jaar een waanzinnig avontuur te gaan maken. Vier jaar later werd ik gevraagd om CPNB te leiden. En nu werk ik hier. Maar ik zeg niet meer voor hoe lang.'

U bent al ruim twee jaar in dienst bij Beeld en Geluid. Wat wilt u hier veranderen?

'Ik wil van Beeld en Geluid een wetenschappelijk instituut maken, met de grootste beeldbank van de wereld. We missen alleen nog de status. Beeld en Geluid is 's lands radio-, televisie- en gamingarchief en een museum in één. Jaarlijks komen hier zo'n 250 tot 300 duizend mensen: museumbezoekers, mediaprofessionals, historici, onderzoekers. Net als in de vide van DOK wil ik ook hier het geroezemoes horen. Ik ben nieuwsgierig, gek op het spitten in archieven, en geniet van het vinden van pareltjes. Zou het niet geweldig zijn als je dat in een bolwerk van opgeslagen

kennis zomaar een uit de kast kunt trekken? Dat is de sfeer die ik hier zou willen realiseren.'

Denken archivariissen ook zo?

'Dat maakt niet uit. Ik ben bibliothecaris. Dus ik kan echt zeggen, gooi die depots open! Houd op met alles potdicht houden, vertel je verhaal! Bij de CPNB deed ik al ook aan leesbevordering voor de massa. Dat alles komt in deze functie weer terug. Hier werken superslimme mensen die met kunstmatige intelligentie bezig zijn. De missie om onze kennis beschikbaar te maken, is voor een groot deel een kwestie van databanken ontsluiten. Mijn collega's hier zijn daar waanzinnig goed in.'

Wat zijn de belemmeringen daarbij?

'We heten wel Beeld en Geluid, maar van wat we hier in huis hebben, zijn wij maar beperkt rechthebbende. We zijn feitelijk een *clearing house*: we regelen dat als je een aanvraag doet, wij toestemming vragen aan de rechthebbenden. Daar krijgen wij een kleine dotatie voor. Maar we hebben de keuze van de rechthebbende niet in de hand. Tegelijk leggen we hier alles vast wat de publieke omroep uitspuugt: radio-uitzendingen, televisieprogramma's. Zo'n 12 procent van wat je op televisie of radio ziet of hoort, komt uit onze ruim 48 petabytes, ofwel 48 miljoen gigabytes

aan informatie. Mijn droom is om al die informatie digitaal toegankelijk te maken. We zijn daar al vroeg mee aan de slag gegaan, met *text-to-speech*-, *speech-to-text*-, gezichtsherkenningstechnologie en *archive forensics* – technologie om te ontrafelen wat de bron van het nieuws is. We hebben samen met

deskundigen van de Universiteit van Amsterdam een media-suite ontwikkeld. Net als de Koninklijke Bibliotheek met de website Delpher alle kranten en tijdschriften tot in de zeventiende eeuw op woordniveau heeft gescand, zo willen wij dat met beeld- en geluidsmateriaal doen. Ik wil daar een geïntegreerde dienstverlening van maken, waarbij wij het ook commercieel kunnen exploiteren.'

'ONZE AFDELING
VLOTTER VERWENT
ONZE KLANTEN EN
GASTEN EN VERZORGT
DE VESTING'

Wat moet er daarvoor veranderen in deze organisatie?

‘Het moet ondernemender, oordeelde ik toen ik hier aantrad. In mijn *maiden speech* zei ik dat we het programma *Beter en Gedurfd* moesten opstarten. We hebben te maken met klanten: notarissen, rechters, historici, mediaprofessionals. Ook de overheid is een klant. Wij zetten rond de 33 miljoen euro om. Door diensten te bouwen voor particuliere cliënten moet daar naar nog eens 30 miljoen euro bij.’

Beter en gedurfd? Hoe kiest u die termen?

‘Mij intrigeerden altijd de grote stalen steunbalken die de letters NAA, van Nationaal Audiovisueel Archief, vormen. Ik zie er zelf een soort grote V’s in. Daarom hebben we de organisatie in drie delen nieuwe allitererende namen gegeven. De afdeling Vitaler doet aan verantwoorden, aan vormen en aan veroveren – dat verwijst naar achtereenvolgens administratie, personeelszaken en marketing en communicatie. De afdeling Verder doet aan vereeuwigen en verkennen en verhalen. De afdeling Vlotter verwent onze klanten en gasten en verzorgt de vesting, ofwel de facilitaire zaken. Ons ICT-team heet nu team-Victorie, want als wij dit super doen, verdienen we meer geld. Dat elk team getooid is met een eigen V-woord, creëert een prettige sfeer. Bij kennismakingen hoor je ze zeggen: *Ik ben medewerker-Veroveren. En jij? Medewerker-Verwennen*. Dus vertel me niet dat archieven saai zijn.’

Wordt u wel eens uitgelachen om uw ideeën?

‘Aan het begin natuurlijk wel. Want die termen zijn natuurlijk gewoon raar. Maar zodra je inziet dat het ook geestig is, krijg je waardering voor het feit dat deze termen een scherp beeld geven van wat we hier eigenlijk doen.’

Bent u zuinig op uzelf?

‘Wat is zuinig? Dat er een balans is tussen geven en ontvangen? Ik denk van wel. Mijn deur staat altijd open, maar als ik als een soort joker word ingezet om een evenement op te leuken, dan zeg ik nee. Ik ben wat schaarser in mijn toezeggingen geworden.’

Heeft u moeite met afscheid nemen?

‘Nee. Als ik bij een werkgever vertrek, blijft er niets achter. Er is een overdrachtdossier, maar dat bevat de inlogcodes, een lijstje nuttige contacten en wat administratie. Al mijn troep neem ik de laatste avond voor mijn vertrek mee naar huis. En voor de rest ga ik ervan uit dat mijn opvolger een eigen plan trekt. Succes ermee!’

U lijkt me niet het type dat veel mensen in zijn kielzog meeneemt naar een nieuwe functie.

‘Nul. Niemand uit mijn netwerk gaat mee. Mijn boekje zit vol met mensen die ik zo kan bellen om mee samen te werken. Maar nepotisme is me vreemd. Nee, pas als er niemand te vinden is in deze orga-

nisatie, dan zet ik een ander hier binnenshuis op het spoor van iemand uit mijn netwerk: *bel hem of haar maar eens*. Zo word ik niet schatplichtig aan mensen. En dat geeft me een zuiver geweten.’

**'HET HEEFT ME
ENORM VEEL
GEBRACHT OM MET
VLAMINGEN TE KUNNEN
SAMENWERKEN'**